

Matkailututkimus 11: 2, 6-8 (2015)

©Suomen matkailututkimuksen seura

Pääkirjoitus – Editorial

Lapin yliopisto käynnisti matkailun opetuksen lukuvuonna 1994–95, aluksi sivuaineena, ja muutaman vuoden kuluttua oppiaine sai pääaineen statuksen. Matkailututkimuksen oppiaineen 20-vuotista historiaa on juhlistettu monin tavoin. Lukuvuoden 2014–15 aikana järjestettiin juhlaseminaarisarja, jonka teemoina olivat historia, nykyhetki ja tulevaisuus. Näistä viimeksi mainittu järjestettiin Suomen matkailututkimuksen seuran vuosisymposiumin yhteydessä. Keväällä julkaistiin juhlaKirja, jossa entiset ja nykyiset opiskelijat ja opettajat muistelevat opetusta ja tutkimusta vuosien varrelta. Juhlavuoden loppuhuipennuksena ilmestyy tämä tieteellisen lehden vertaisarvioitu numero. Voimme hyvin puhua elinvoimaisesta oppiaineesta – 20-vuotiaana murrosvuodet ja teini-ikä identiteettikriiseineen ovat takanapäin ja edessä on nuori aikuisikä, jolloin valmistaudutaan uraan ja asemoitumiseen osaksi yhteiskuntaa.

Tämä *Matkailututkimus*-lehden numero on kunnianosoitus Lapin yliopiston 20-vuotiaalle matkailututkimuksen opetukselle ja tutkimukselle. Samalla voimme tarjota lehden lukijoille heti alkusyksystä ison joukon alan kotimaisia tieteellisiä kirjoituksia. Näin vahvistetaan seuran toimintaa ja periaatetta (eli edistetään suomalaista matkailututkimusta). Numeron ilmestymisen taustalla ovat myös korkeakoulujemme toimintaa määräävät rahoitusmallit, saammehan suuren osan rahoituksestamme tieteellisten julkaisujen perustella. Lapin yliopisto julkaisi edellä jo mainitun juhlaKirjan (toim. Ilola & Hakkarainen, 2015), mutta sen tavoitteena oli toimia kevyempänä tieteen popularisointina eikä se ollut rahoituskriteerien mukainen tieteellinen julkaisu, toisin kuin tämä lehti. Ilman tieteellisiä julkaisuja emme myöskään ole ”olemassa” tiedeyhteisössä.

Vaarana yhtä toimijaa tai organisaatiota käsittelevissä erikoisnumeroissa on, että ne lipsahtavat helposti itsensä kehumiseksi. Jotta käsillä oleva numero ei putoaisi tähän ansaan, halusimme alusta lähtien varmistaa, että kaikki tapahtuu lehden sääntöjen ja periaatteiden mukaisesti. Olemme kysyneet lehden päätoimittajalta neuvoja ja ohjeita koko toimitusprosessin ajan. Toimituskuntaan on kuulunut kolme henkilöä, joista jokaisella on ollut omat tehtävänsä ja jotka ovat määräjain neuvotelleet toimituksellisista asioista keskenään. Lehteen haettiin kirjoituksia avoimen kutsun kautta, ja vasta alkukarsinnan jälkeen lähetettiin artikkelit ja katsaukset vertaisarviointiin. Kaikki vertaisarvioijat ovat Lapin ulkopuolelta; heidän joukossaan on artikkeleiden aihealueiden asiantuntijoita sekä Suomesta että ulkomailta. Mukavana yksityiskohdantana voidaan mainita, että refereiden joukossa on niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistossa toimivia lehtoreita, samoin sekä meritoituneita emeritusprofessoreita että väitöskirjantekijöitä – yhteensä 21 henkilöä kuudestatoista eri korkeakoulusta. Osaan tarjotuista kirjoituksista tuli erittäin paljon muutosehdotuksia ja ne kävivät

läpi kaksi arviointikierrosta, osa hyväksyttiin pienemmillä muutoksilla. – Olemme erittäin kiitollisia kaikille vertaisarvioijille nopeasta ja laadukkaasta työstä, jonka he tekivät joissakin tapauksissa erittäin suuren aikataulupaineen alaisina.

Mitä tässä numerossa sitten on tarjolla? Olemme pyrkineet olemaan mahdollisimman laajakatseisia ja tuomaan näin näkyviin sen moniulotteisuuden, joka on tarjolla yhden oppiaineen piirissä. Mukana on kirjoituksia, jotka ovat saaneet alkunsa niin kandi-, maisteri- kuin väitöskirjatutkimuksista. Kirjoitukset esittelevät myös eräiden hankkeiden tuloksia, yhden professorimme erikoisalaa sekä oppiaineen omaa toimintaa ja sen kehitystä. Kirja-arvioiden kautta mukaan tulee lisäksi kirjamuotoisten tuotosten esittely ja arviointi. Mukana on kaikkiaan viisi artikkelia, kaksi katsausta, kolme puheenvuoroa, yksi väitöskirjan esittely ja kolme kirja-arvostelua.

Erikoisnumeromme lähtee liikkeelle matkailukoulutuksen teemasta: Monika Lühje tarkastelee artikkelissaan *Oppimassa käytäntöyhteisöjen rajoilla*, millaista oppimista eri koulutusasteiden – tässä tapauksessa yliopiston ja ammattikorkeakoulun – yhteiset opintojaksot tuottavat ja miten yhteisiä opintoja tulisi edelleen kehittää. Markku Vierun artikkeli *Do Tourism Firms with Female CEOs Hold Higher Levels of Cash?* tarjoaa sekä aihepiiriltään että tutkimusmenetelmiltään suomalaisessa matkailututkimuksessa toistaiseksi vähän esillä olleita näkökulmia. Jatta Nousiaisen artikkeli *Safariopastus työnä* puolestaan jatkaa Lapin yliopistossa jo varsin pitkään tehtyä matkailutyön tutkimusta. Outi Ruuskan ja Maria Hakkaraisen artikkeli *Suomalaisen vapaa-ajan matkustajien suhtautuminen hiilidioksidipäästöjen vapaaehtoiseen kompensointiin* nostaa esiin jatkuvasti ajankohtaisen ympäristöteeman. Viimeisessä artikkelissa siirrytään taas erilaiseen teemaan: Maarit Kinnusen artikkelissa *Alkoholi osana kokonaiselämystä* tutkimuskohteena ovat suomalaisten rockfestivaalikävijöiden alkoholinkulutuskäytännöt ja niiden vaikutukset festivaalielämyksiin.

Molemmissa katsauksissa liikutaan koulutusteemassa. Kirjoituksessaan *Matkailun koulutusta kehittämässä* Sanna Kyyrä, Maria Hakkarainen ja Jaana Ojuva tarkastelevat matkailun koulutusta ennakoinnin osaamisalueen näkökulmasta. Samalla katsaus toimii esimerkkinä Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin (MTI) hanketoiminnan ja opetuksen välisestä synergiasta. Anu Harju-Myllyaho ja Salla Jutila puolestaan pohtivat matkailukoulutuksen yhteyksiä työelämään artikkelissaan *Verkopalvelut työelämälähtöisyyden välineenä matkailualan korkeakouluopetuksessa*.

Puheenvuoroista kaksi ensimmäistä pohjautuu pro gradu -tutkielmiin. Miia Savolainen pohtii matkailualan asiantuntijuuden kehittymistä Lapin yliopiston matkailututkimuksen opinnoissa ja oppimisympäristöissä. Annukka Leppänen kysyy omassa puheenvuorossaan, onko tutkimustiedosta hyötyä suomalaisille luontomatkailualan yrityksille. Kolmannessa puheenvuorossa Pasi Satokangas esittelee MTI:ssä toteutetun viisumivapauden vaikutuksia koskeneen hankkeen tuloksia – ja samalla yleisemminkin matkailukysynnän ennakointiin liittyviä haasteita. Eglé Kamarauskien esittelee kirjoituksessaan viime vuonna valmistunutta väitöstutkimustaan ja tuo samalla lehteen mukaan kansainvälisen näkökulman: hänen tutkimuskohteenaan olivat liettu-alaisten matkailuyritykset.

Numeromme päättävät kirja-arvostelut. Kaikissa arvioiduissa teoksissa matkailututkimuksen oppiaineen henkilöstö on mukana kirjoittajina, toimittajina tai molempina. Ensimmäinen teos on Soile Veijolan, Jennie Germann Molzin, Olli Pyyhtisen,

Emily Höckertin ja Alexander Gritin *Disruptive Tourism and Its Untidy Guests*, jota arvioi Kellee Caton Thompson Rivers Universitystä Kanadasta. Seuraavassa kirjoituksessa Jarno Valkonen Lapin yliopistosta arvioi Liisa Tyrväisen, Mikko Kurttilan, Tuija Sieväsen ja Seija Tuulentien toimittamaa teosta *Hyvinvointia metsästä*. Lehden lopuksi palataan taas siihen, mistä lähdettiin liikkeelle, eli matkailun koulutukseen, kun Reija Anckar Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta esittelee ajatuksiaan Minni Haanpään, Maria Hakkaraisen ja Heidi Kaihuan toimittamasta kirjasta *Oppiva matkailu*.

Haluamme tällä numerolla ja muistokirjoituksellamme kunnioittaa pitkäaikaista kollegaamme, Lapin yliopiston matkailukoulutuksen perustajaa emeritusprofessori Seppo Ahoa, joka nukkui pois heinäkuun kahdeksantena päivänä tänä vuonna.

Rovaniemellä syyskuussa 2015

Johan R. Edelheim

Heli Ilola

Ida Müller